

Dotychczasowe spotkania Studenckiego Koła Filozofii Marksistowskiej (UW)

Rok akademicki 2004/2005

3 stycznia 2005 roku odbyło się pierwsze regularne spotkanie Studenckiego Koła Filozofii Marksistowskiej. Na spotkaniu został wygłoszony wstępny referat autorstwa Piotra Strębskiego oraz omawialiśmy tekst Karola Marksa z 1843 roku „W kwestii żydowskiej”. W przeprowadzonej dyskusji zwracaliśmy uwagę na kontekst kulturowo-historyczny powstania tekstu, wpływ środowiska lewicowych młodoheglistów na pierwsze publikacje Marksa, dyskutowaliśmy nad pojęciami „prawdziwej demokracji”, „emancypacji ludzkiej” oraz „istoty gatunkowej”, jakie silnie odznaczają się w tekście oraz poruszyliśmy temat czy w marksizmie, zwłaszcza tym wczesnym, można mówić o naturze ludzkiej.

Na spotkaniu 17 stycznia br. omówiliśmy tekst Karola Marksa „Przyczynek do krytyki heglowskiej filozofii prawa” (tekst właściwy z 1843 roku oraz Wstęp do niego z 1844 r.) a także wysłuchaliśmy referatu wprowadzającego do dyskusji, autorstwa Piotra Strębskiego. W kontekście obu tekstów zastanawialiśmy się nad Marksowską koncepcją „postawienia Hegla z głowy na nogi”, formami mistyfikacji idealistycznej u Hegla oraz współczesnymi formami idealizmu w dyskursie publicznym. Poruszyliśmy problematykę krytyki społecznej (na ile ówczesne Marksowi Niemcy były „poniżej krytyki” i jakie są analogie ze współczesną Polską oraz innymi, peryferyjnymi wobec mocarstw kapitalistycznych, krajami Trzeciego Świata), właściwego kontekstu historycznego tekstu (jakie państwa były przedmiotem krytyki Marksa – Księstwa niemieckie czy Prusy), co w konsekwencji doprowadziło nas do zbadania jakości tłumaczenia tekstu na język polski (wnioski: zgodnie z oryginalnym tekstem niemieckim zamiast pojęcia „społeczeństwa obywatelskiego” winno być „społeczeństwo mieszczańskie”; zamiast pojęcia „naród” – pojęcie „lud”).

Spotkanie 14 lutego br. poświęciliśmy rozpoczęciu omawiania Marksowskich „Rękopisów ekonomiczno-filozoficznych z 1844 roku”. Gościem specjalnym na spotkaniu, który wspomógł prezentację i wprowadzenie do lektury „Rękopisów”, był dr Tomasz R. Wiśniewski. Poruszyliśmy tematykę recepcji „Rękopisów” w środowiskach intelektualnych niemarksistowskich oraz na gruncie myśli marksistowskiej; statusu kategorii ekonomicznych, jakie po raz pierwszy pojawiają się w pismach Marksa; oraz dyskutowaliśmy nad tzw. „humanistyczną” wersją interpretacji marksizmu. Spotkanie zapłodniło tematyką, którą będziemy chcieli rozpatrzeć i bliżej zgłębić na najbliższych spotkaniach, na marginesie omawianych tekstów: status pojęcia „proletariatu” w pismach Marksa (czy konkretno-historyczny czy ogólno-filozoficzny?); kwestia „poprawek” do teorii ekonomicznej Marksa, która (rzekomo) winna być uzupełniona myślą J.M. Keynesa; problematyka współczesnej stratyfikacji

warstwowo-klasowej w Polsce i na świecie.

Znaczenia „pozytywnego zniesienia własności prywatnej” oraz problematyka duchowej alienacji i samoalienacji człowieka zdominowały spotkanie 28 lutego br., na którym kończyliśmy omawianie Marksowskich „Rękopisów ekonomiczno-filozoficznych z 1844 roku”. Zastanawialiśmy się także na ile do okresu „realnego socjalizmu” pasują określenia krytykowanych przez Marksa koncepcji „prymitywnego i bezmyślnego komunizmu” (Proudhona i Owena), oraz co w świetle pism Marksa oznaczać może „czynna manifestacja indywidualności człowieka”, której warunkami możliwości jest pozytywne zniesienie wszelkiej alienacji jako rezultat pozytywnego zniesienia własności prywatnej środków produkcji.

Całe spotkanie 14 marca br. zostało zdominowane wprowadzeniem do lektury tekstu Karola Marksa i Fryderyka Engelsa „Święta rodzina, czyli krytyki krytycznej krytyki” dokonany przez Piotra Strębskiego. Zapoznaliśmy się z miejscem „Świętej rodziny” w dorobku Marksa i Engelsa, relacjami tekstu z wcześniejszą twórczością obu autorów (przede wszystkim Marksa „Rękopisy ekonomiczno-filozoficzne z 1844 r.”, „Przyczynek do krytyki heglowskiej filozofii prawa. Wstęp” oraz „W kwestii żydowskiej” i Engelsa „Zarys krytyki ekonomii politycznej”), kontekstem społeczno-biograficznym powstania pracy, charakterystyką krytykowanego środowiska młodoheglistów a także dokonaliśmy ogólnego i szczegółowego przeglądu treści omawianej pracy. We wprowadzeniu ukazano także „Świątą rodzinę” w szerokim świetle rozwoju historycznego marksizmu (treść „Świętej rodziny” a praktyka działaczy II Międzynarodówki; wczesna twórczość Marksa i Engelsa a marksizm XX wieku) oraz zobaczyliśmy wagę książki w polemice Marksa z filozofią Hegla.

Na spotkaniu 4 kwietnia br. zakończyliśmy lekturę „Świętej rodziny, czyli krytyki krytycznej krytyki” zwracając przede wszystkim uwagę na kontynuowane wątki, które zostały wypracowane we wcześniejszych pismach Marksa i Engelsa. Przyjrzeliliśmy się także bliżej Marksa rekonstrukcji historii filozofii, w ramach której naczelnymi źródłami intelektualnymi prowadzącymi do socjalizmu i komunizmu, a także nowożytnego i nowoczesnego przyrodoznawstwa, na którego wynikach bazuje myśl rewolucyjna, jest tradycja materializmu francuskiego oraz materializmu (empiryzmu) brytyjskiego. Na spotkaniu czytaliśmy także korespondencję między Engelsem a Marksem, która poruszała problematykę „Świętej rodziny”, ruchu młodoheglowskiego, oraz rozwoju sytuacji społecznej w Europie na przełomie lat 1844/1845. Listy Engelsa, w dużej mierze poświęcone Maxowi Stirnerowi i jego zwolennikom, stanowiły dla nas inspirację i zapowiedź tematyki następnej lektury podejmowanej na Kole – „Ideologii niemieckiej”.

Spotkaniem 18 kwietnia br. zainaugurowaliśmy omawianie „Ideologii niemieckiej”, monumentalnego i kluczowego dla marksizmu tekstu z 1845/1846 roku, autorstwa Karola Marksa i Fryderyka Engelsa. Wprowadzenie do dyskusji wygłosił Michał Nowicki, który mówił o roli myśli marksistowskiej w zmienieniu oblicza uprawiania nauk historycznych (rozpoczęcie na szeroką skalę badania historii

warstw niższych oraz historii gospodarczej a na dalszy plan odrzucenie kronikarskiego badania „historii wielkich ludzi”) a także o problematyczności schematu materializmu historycznego dla szeregu zjawisk i okresów historycznych (związanej z nieściśłością historyczną Marksa i niewielką ówczynie liczbą źródeł historycznych; problematyczności dotyczącej: historii niewolnictwa w starożytnym Rzymie, roli walki klasowej w poprawie losu warstw niższych, rozwoju ekonomicznego Polski i terenów na wschód od Łaby od końca 15 wieku – koncepcja tzw. dualistycznego rozwoju). Wprowadzenie wywołało wiele kontrowersji, które staraliśmy się rozwiązać w ramach dyskusji poreferatowej, a także ukazało potrzebę systematycznej rekonstrukcji koncepcji materializmu historycznego, jaka zawarta jest w „Ideologii niemieckiej”, co mamy zamiar zrobić już na najbliższym spotkaniu.

25 kwietnia br. zainaugurowaliśmy nowy tryb pracy Studenckiego Koła Filozofii Marksistowskiej pierwszą częścią z systematycznych wykładów treści i problematyki poruszanych w pracach Koła lektur. Na warsztat poszedł rozdział „Feuerbach. Przeciwnieństwo poglądu materialistycznego i idealistycznego” z „Ideologii niemieckiej” i została podjęta próba rekonstrukcji pierwszego modelu koncepcji materializmu historycznego od strony bazy materialnej społeczeństwa. Zapoznaliśmy się z empirycznymi przesłankami budowy teorii, przedstawionymi przez Marksa i Engelsa, oraz ukazaliśmy wstępnie punkty problematyczne, jakie rodzą się przy takim ujęciu modelu (prymat determinacji nad tworzeniem). Problematy te staną się punktem wyjścia dla naszych kolejnych spotkań, na których zajmiemy się bliżej stroną świadomości społecznej i jej wytworów, pojęciem „ideologii” a także spróbujemy ustalić, co oznacza pojęcie Marksowsko-Engelsowskiej „krytyki”. Na koniec prac nad „Ideologią niemiecką” spróbujemy stworzyć całościowy, dynamiczny model produkcji, reprodukcji i zmiany systemu społecznego.

Z powodu trwającego w Warszawie w dniu 16 maja br. szczytu Rady Europy i odbywającej się w związku ze szczytem demonstracji antywojennej spotkanie SKFM (UW) poświęcone „Ideologii niemieckiej” nie odbyło się. Także dyskusyjne spotkanie SKFM (UW), planowane na 9 maja 2005 roku, nie odbyło się z uwagi na trwające przygotowania do I Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Aktualność Marksa” i związane z tym obowiązki.

Po kilku tygodniach trwania letniej sesji egzaminacyjnej na Uniwersytecie Warszawskim Studenckie Koło Filozofii Marksistowskiej (Uniwersytet Warszawski) wznawia działalność. Dla wszystkich chętnych, przez okres wakacji, będziemy organizować spotkania wykładowo-dyskusyjne związane z opus magnum Karola Marksa – „Kapitałem”. Poza egzegezą tekstu i wykładem stricte historycznym chcemy rozpocząć praktykę czytania „Kapitału” przez pryzmat współczesnych dyskusji nad zastosowaniem aparatury i metodologii marksistowskiej do badań nad tzw. „nową gospodarką” i tzw. gospodarką opartą na wiedzy. Przewidziana jest przy realizacji tego wakacyjnego programu współpraca z czołowymi polskimi ekonomistami proweniencji marksistowskiej.

Pierwsze spotkanie odbędzie się 5 lipca (wtorek) o godz. 14.00 w gmachu Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego (ul. Krakowskie Przedmieście 3; sala nr 24). Zapoznamy się na nim z

wakacyjnym planem pracy Koła, ustalimy szczegóły organizacyjne a także rozpoczniemy przygodę z „Kapitałem” wykładem historyczno-zagadnieniowym pod roboczym tytułem [Czym jest *Kapitał?*], który wygłosi Piotr Strębski.

Już teraz warto rozpocząć samodzielne czytanie („Kapitał”, tom 1) Działu pierwszego z Księgi pierwszej: Proces wytwarzania kapitału (rozdziały „Towar”, „Proces wymiany” oraz „Pieniądz, czyli cyrkulacja towarów”), którym to będziemy się zajmować na następnych spotkaniach.

Wszelkie informacje udzielane są pod numerem tel. 0 504 699 231 lub drogą elektroniczną: skfm-uw@chello.pl.

Rok akademicki 2005/2006

W roku akademickim 2005/2006 spotkania SKFM (UW) odbywały się w każdy piątek o godzinie 18.30 w sali nr 24 (2 piętro) Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego (ul. Krakowskie Przedmieście 3 – naprzeciwko bramy głównej). Zrealizowano następujące spotkania:

I semestr:

- 21.10.2005 – Marksa/Engelsa „Ideologia niemiecka” – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja
- 28.10.2005 – Marksa/Engelsa „Ideologia niemiecka” – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja
- 04.11.2005 – Engelsa „Położenie klasy robotniczej w Anglii” – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja
- 18.11.2005 – Marksa „Nędza filozofii” – prezentacja (Florian Nowicki)
- 25.11.2005 – Marksa „Nędza filozofii” – spotkanie dyskusyjne
- 02.12.2005 – Marksa „Praca najemna i kapitał” – prezentacja (Florian Nowicki; zastępstwo: Piotr Strębski) + dyskusja
- 09.12.2005 – Marksa „Praca najemna i kapitał” – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja
- 16.12.2005 – Engelsa „Zasady komunizmu” – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja
- 06.01.2006 – Marksa/Engelsa „Manifest komunistyczny” – prezentacja (Florian Nowicki) + dyskusja
- 13.01.2006 – Marksa/Engelsa „Manifest komunistyczny” – prezentacja (Florian Nowicki) + dyskusja
- 20.01.2006 – Engelsa „Wojna chłopska w Niemczech” / Marksa „Walki klasowe we Francji od 1848 do 1850 roku” / Marksa „Osiemnasty Brumaire'a Ludwika Bonaparte” – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja
- 27.01.2006 – Engelsa „Wojna chłopska w Niemczech” / Marksa „Walki klasowe we Francji od 1848 do 1850 roku” / Marksa „Osiemnasty Brumaire'a Ludwika Bonaparte” – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja

II semestr:

- 24.02.2006 – Engelsa „Wojna chłopska w Niemczech” / Marksa „Walki klasowe we Francji od 1848

do 1850 roku” / Marksa „Osiemnasty Brumaire'a Ludwika Bonaparte” – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja

03.03.2006 – spotkanie odwołane

10.03.2006 – Engelsa „Wojna chłopska w Niemczech” / Marksa „Walki klasowe we Francji od 1848 do 1850 roku” / Marksa „Osiemnasty Brumaire'a Ludwika Bonaparte” – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja

07.04.2006 – Konfrontacje: Immanuel Wallerstein „Koniec świata jaki znamy” – prezentacja i analiza krytyczna (Piotr Strębski) + dyskusja [1]

05.05.2006 – Marksa „Przyczynek do krytyki ekonomii politycznej. Przedmowa” / Engelsa „Karol Marks: Przyczynek do krytyki ekonomii politycznej” – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja

12.05.2006 – brak zajęć – Juwenalia

19.05.2006 – Marksa „Płaca, cena i zysk” – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja

26.05.2006 – Konfrontacje: Immanuel Wallerstein „Koniec świata jaki znamy” – prezentacja i analiza krytyczna (Piotr Strębski) + dyskusja [2]

02.06.2006 – Wprowadzenie do lektury „Kapitału” Karola Marksa – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja (podstawa: „Kapitał. Krytyka ekonomii politycznej” oraz „Zarys krytyki ekonomii politycznej”)

09.06.2006 – Wprowadzenie do lektury „Kapitału” Karola Marksa – prezentacja (Piotr Strębski) + dyskusja (podstawa: „Kapitał. Krytyka ekonomii politycznej” oraz „Zarys krytyki ekonomii politycznej”)

Rok akademicki 2006/2007

08.11.2006 – Inauguracyjne spotkanie SKFM (UW) w nowym roku akademickim. Prezentacja programu zajęć na najbliższy semestr, przedstawienie lektur. Wprowadzenie do lektury „Kapitału” Karola Marksa.

15.11.2006 – „Wprowadzenie” do „Zarysu krytyki ekonomii politycznej” ([w:] Karol Marks, *Zarys krytyki ekonomii politycznej*, wyd. Książka i Wiedza, Warszawa 1986, ss. 37-61).

22.11.2006 – Zajęcia odwołane.

29.11.2006 – „Rozdział I. Towar” ([w:] Karol Marks, *Kapitał*, tom I, Warszawa 1951, ss. 37-89).

06.12.2006 – „Rozdział II. Proces wymiany” i „Rozdział III. Pieniądz, czyli cyrkulacja towarów” ([w:] Karol Marks, *Kapitał*, tom I, Warszawa 1951, ss. 89-154).

13.12.2006 – „Rozdział IV. Przemiana pieniądza w kapitał”, „Rozdział V. Proces pracy i proces pomnażania wartości” i „Rozdział VI. Kapitał stały i kapitał zmienny” ([w:] Karol Marks, *Kapitał*, tom I, Warszawa 1951, ss. 155-223).

20.12.2006 – „II. Rozdział o pieniądzu” ([w:] Karol Marks, *Zarys krytyki ekonomii politycznej*, wyd. Książka i Wiedza, Warszawa 1986, ss. 63-168).

- 03.01.2007 – Louis Althusser „Przedmowa: Od *Kapitału* do filozofii Marksa” ([w:] Louis Althusser, Etienne Balibar, „Czytanie *Kapitału*”, Warszawa 1975, ss. 29-109).
- 10.01.2007 – Louis Althusser „Przeobrażenie filozofii” (do ściągnięcia ze strony internetowej SKFM-UW).
- 17.01.2007 – Rozdziały „II. Marks i jego odkrycia”, „IV. Braki ekonomii klasycznej. Zarys pojęcia czasu historycznego”, „VII. Przedmiot ekonomii politycznej” ([w:] Louis Althusser, Etienne Balibar, Czytanie „*Kapitału*”, wyd. PIW, Warszawa 1975, ss. 119-124, 137-174, 229-238).
- 24.01.2007 – brak zajęć (przygotowania do zimowej sesji egzaminacyjnej).
- 31.01.2007 – brak zajęć (zimowa sesja egzaminacyjna).
- 07.02.2007 – brak zajęć (zimowa sesja egzaminacyjna).
- 14.02.2007 – brak zajęć (ferie zimowe).
- 21.02.2007 – „Rozdział VII. Stopa wartości dodatkowej”, „Rozdział VIII. Dzień roboczy”, „Rozdział IX. Stopa i masa wartości dodatkowej”, „Rozdział X. Pojęcie wartości dodatkowej względnej” ([w:] Karol Marks, *Kapitał*, tom 1, Warszawa 1951, ss. 223-345).
- 28.02.2007 – „Rozdział XI. Kooperacja”, „Rozdział XII. Podział pracy i manufaktura” ([w:] Karol Marks, *Kapitał*, tom 1, Warszawa 1951, ss. 346-398).
- 07.03.2007 – Włodzimierz I. Lenin, *Rewolucja proletariacka a renegat Kautsky* ([w:] Lenin, *Dzieła wszystkie*, t. 37, wyd. Książka i Wiedza, Warszawa 1988, ss. 221-319).
- 14.03.2007 – Karol Kautsky, „Nauki ekonomiczne Karola Marksa popularnie przedstawione i objaśnione” („Biblioteka Naukowa”, wyd. St. Kucharskiego, Warszawa 1906, ss. 5-160; lub: reprint, wyd. Książka i Wiedza, 1948, 1950: od początku do rozdziału „Maszyny i przemysł wielki”).
- 21.03.2007 – Karol Kautsky, „Nauki ekonomiczne Karola Marksa popularnie przedstawione i objaśnione” („Biblioteka Naukowa”, wyd. St. Kucharskiego, Warszawa 1906, ss. 161-278; lub wersje reprintowe wyd. Książka i Wiedza z 1948 i 1950: od rozdziału pt. "Maszyny i przemysł wielki" do końca).
- 28.03.2007 – Karol Marks, „Krytyka Programu Gotajskiego” (do ściągnięcia ze strony internetowej SKFM-UW).
- 03.04.2007 – Karol Marks, „Wojna domowa we Francji” (do ściągnięcia ze strony internetowej SKFM-UW).
- 11.04.2007 – wiosenna przerwa świąteczna na UW.
- 18.04.2007 – „Dział piąty. Wytwarzanie wartości dodatkowej bezwzględnej i względnej”: rozdziały XIV-XVI ([w:] Karol Marks, *Kapitał*, tom 1, Warszawa 1951, ss. 547-575).
- 25.04.2007 – „Dział piąty: Wytwarzanie wartości dodatkowej bezwzględnej i względnej” (rozdziały XIV, XV, XVI) oraz „Dział szósty: Płaca robocza” (rozdziały XVII, XVIII, XIX, XX) ([w:] Karol Marks, *Kapitał*, Warszawa 1951, ss. 547-607).
- 04.05.2007 – brak zajęć („Święto Flagi Państwowej”).
- 09.05.2007 – Terry Eagleton, „Iluzje postmodernizmu” (do ściągnięcia ze strony internetowej SKFM-UW). Gość specjalny: mgr Katarzyna Szumlewicz – filozofka, dziennikarka, znawczyni teorii

Terry'ego Eagletona i redaktorka działu recenzji w portalu internetowym lewica.pl.

16.05.2007 – „Libertariańska krytyka teorii marksistowskiej”, (lektury: Christian Michel – Walka klas nie jest skończona, Kevin McFarlane – Wartość i wyzysk w marksizmie: krytyka, Don Ernsberger – Krytyka laborystycznej teorii wartości, Hans-Hermann Hoppe – Analiza klasowa: marksizm a szkoła austriacka).

23.05.2007 – „Krytyki marksistowskiej teorii wartości”; „Dział siódmy. Proces akumulacji kapitału”: rozdziały XXI-XXII ([w:] Karol Marks, *Kapitał*, t. 1, Warszawa 1951, ss. 608-660).

30.05.2007 – „Dział siódmy. Proces akumulacji kapitału”: rozdziały XXI-XXII ([w:] Karol Marks, *Kapitał*, t. 1, Warszawa 1951, ss. 608-660) – ciąg dalszy.

06.06.2007 – brak zajęć.

13.06.2007 – brak zajęć (początek letniej sesji egzaminacyjnej).

Rok akademicki 2007/2008

12.12.2007 – Inauguracyjne spotkanie SKFM (UW) w nowym roku akademickim. Prezentacja programu zajęć na najbliższy semestr, przedstawienie lektur.

09.01.2008 – Fryderyk Engels, „Zasady komunizmu” (do ściągnięcia ze strony internetowej SKFM-UW).

23.01.2008 – Karol Marks, Fryderyk Engels, „Manifest komunistyczny” (do ściągnięcia ze strony internetowej SKFM-UW).